

19.06.2017

## ОДЛУКА

На Комисијата за жалби при Советот за етика во Медиумите на Македонија (СЕММ), по жалбата на Народниот правобранител на Р.Македонија за текстот насловен „Начекаа на Велигден: Чергарите пак се вселија на Кеј“, објавен на интернет изданието на дневниот весник Вечер ([www.vecer.mk](http://www.vecer.mk)).

## ЖАЛБАТА Е ОСНОВАНА

Кодексот на новинарите е прекршен во членот 1 и 11.

### Член 1

*„Новинарот има право на слободен пристап до сите извори на информирање што се од јавен интерес. Новинарот треба да објавува точни, проверени информации и нема да прикрива суштински податоци и да фалсификува документи. До колку информацијата не може да се потврди, или станува збор за претпоставка, односно шпекулација, тоа треба да се каже и да се објави. Точноста на информацијата треба да се провери колку што е тоа можно“.*

### Член 11

*„Новинарот ќе се придржува и на општо прифатените општествени стандарди на пристојност и почитување на етничките, културните и религиозните различности во Македонија(...)“.*

## ОБРАЗЛОЖЕНИЕ

Извршната канцеларија на Советот за етика во медиумите на Македонија, на ден 18 мај 2017 година, прими жалба испратена од Народниот правобранител на Р.Македонија за текстот со наслов „Начекаа на Велигден: Чергарите пак се вселија на Кеј“, објавен на 17 април 2017 година во 19 часот и 51 минута на интернет изданието на дневниот весник Вечер ([www.vecer.mk](http://www.vecer.mk)).



Народниот правобранител појаснува дека жалбата ја поднесува во име на Здружението на граѓани за здравствена, социјална и образовна поодршка „ИРИЗ“ од Скопје, кое претходно со претставка се обратило до Обдусманот, како реакција на текстот во кој препознаваат повреда на правата и извршена дискриминација по етничка основа.

*„Тие како подносител наведуваат дека ваквиот начин на претставување на оваа заедница во јавноста, со погрдниот збор „Чергари“ што за нив значи „Цигани“, претставува деградирање на нивниот начин на живот, не прикажувајќи ја реалната слика на живеење во целост. Воедно тие наведуваат дека ваквиот начин на пишување придонесува кон ширење на стереотипи кон ромската заедница, особено на маргинализираниот дел наспрема целата јавност, што води кон можноста за дискриминација на ова население и воопшто на целата ромска заедница, која во текстот е наведена под зборот „Чергари“, посочува жалителот во жалбата.*

Извршната канцеларија на СЕММ, во согласност со членот 14 од Правилникот за работа на Комисијата за жалби, по приемот и разгледување на жалбата, стапи во контакт со весникот Вечер и побара уредничкиот колегиум да се изјасни по однос на наводите на жалбата. Од Вечер не одговорија на наводите на жалителот.

Комисијата најде дека жалбата во однос на текстот е **ОСНОВАНА**.

\*\*\*

При своето одлучување Комисијата ги зеде предвид и:

**Препорака Бр. R (97) 21 на Комитетот на министри до земјите – членки за медиумите и за промоцијата на културата на толеранција** (Усвоена од Комитетот на министри, на 30 октомври 1997, на 607-от состанок на заменици - министри) во делот " медиумите можат да дадат позитивен придонес во борбата против нетрпеливоста, особено онаму каде што негуваат култура на разбирање меѓу различните етнички, културни и религиозни групи во општеството"

и **Додаток на Препораката Бр. R (97) 21** во делот "Проблемот на нетрпеливост бара изјаснување и од јавноста и од медиумските претпријатија. Искуството од професионалните медиумски кругови покажа дека е корисно ваквите претпријатија да покажуваат:

- вистинито и точно известување за дела на расизам и нетрпеливост;



- внимателно известување за ситуации на тензија меѓу заедниците;
- избегнување понижувачко и стереотипно прикажување на припадниците на културните, етничките или религиозните заедници во публикации или програмски услуги;
- третирање на индивидуалното однесување без тоа да се поврзува со припадноста на лицето на вакви заедници, во случаи кога не е релевантно;
- прикажување на културните, етничките и религиозните заедници на избалансиран и објективен начин и на начин што ќе ги рефлектира перспективите и погледите на овие заедници;
- алармирање на јавното мислење за злото од нетрпеливоста;
- продлабочување на јавното разбирање и почитување за разликите;
- соочување на претпоставките на учесниците во интервјуа, извештаи, дискусии, итн. што содржат нетолерантни забелешки;
- грижа за влијанието на изворот на информацијата врз известувањето;
- разновидност на вработените во медиумските претпријатија и степен на соодветност на оваа структура"

**Член 9 од Уставот на РМ** каде што се вели дека граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување; имотната и општествената положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

**Член 3 од Законот за спречување и заштита од дискриминација во кој се вели дека:** Се забранува секоја директна или индиректна дискриминација, повикување и поттикнување на дискриминација и помагање во дискриминаторско постапување врз основа на пол, раса, боја на кожа, род, припадност на маргинализирана група, етничка припадност, јазик, државјанство, социјално потекло, религија или верско уверување, други видови уверувања, образование, политичка припадност, личен или општествен статус, ментална и телесна попреченост, возраст, семејна или брачна состојба, имотен статус, здравствена состојба или која било друга основа која е



предвидена со закон или со ратификуван меѓународен договор (во натамошниот текст: дискриминаторска основа).

**Член 4 ст. 1 т. 6 од истиот Закон**, тој се применува од страна на сите државни органи, органи на единицата на локалната самоуправа, правни лица со јавни правни овластувања и правни и физички лица во областа на:

... 6) јавно информирање и медиуми;

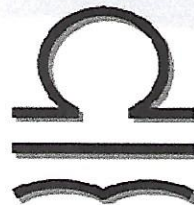
**Член 5 од истиот Закон**, каде што се вели дека Дискриминација е секое неоправдано правно или фактичко, непосредно или посредно правење на разлика или нееднакво постапување, односно пропуштање (исклучување, ограничување или давање првенство) во однос на лица или групи кое се заснова на пол, раса, боја на кожа, род, припадност на маргинализирана група, етничка припадност, јазик, државјанство, социјално потекло, религија или верско уверување, образование, политичка припадност, личен или општествен статус, ментална и телесна попреченост, возраст, семејна или брачна состојба, имотен статус, здравствена состојба или која било друга основа;

\*\*\*

На седницата на 13.06.2017 година, Комисија за жалби ги разгледа наводите на жалителот и изврши увид на наведениот текст. Најпрво, Комисијата констатираше дека таа не може и нема право да ги утврдува фактите наведени во текстот. Нејзината надлежност е единствено да ги утврдува етичките и професионалните стандарди во новинарскиот производ.

Комисијата утврди дека во текстот има содржина која се граничи со говорот на омраза и со дискриминација по етничка основа, но не најде доволно елементи дека е прекршен членот 10 од Кодексот на новинарите, кој во себе го содржи говорот на омраза и загрозувањето на човековите права и слободи врз која било основа.

Сепак, членовите на Комисијата најдоа дека е прекршен членот 11 од Кодексот на новинарите, според кој, новинарот треба се придржува на општоприфатените општествени стандарди на пристojност и почитување на етничките, културните и религиозните различности во Македонија. Прекршувањето на овој член е особено видно во самиот наслов на текстот, но и во самиот текст:



**„Начекаа на Велигден: Чергарите пак се вселија на Кеј“**

**“По правило, зад себе оставаат купишта ѓубре и смет, а откако ќе си заминат, делови од нивните импровизирани куќи остануваат и се претвораат во нова дива депонија. Вакво несовесно однесување тие демонстрираат на секоја нова локација што без ничија дозвола ја одбираат за своја привремена населба, реагираат скопјани. Останува на надлежните сериозно да го сфатат овој проблем пред да се прошират неговите граници, и пред дивите населби со десетина импровизирани куќички да станат место за живеење на стотина семејства.”**

Новинарот мора да биде свесен за последиците и ефектите од неговите зборови, мора да внимава на нивниот избор и не смее да навредува или да исмејува. Професионалниот новинар никогаш нема да зборува личности врз основа на стереотипи и предрасуди. Јазикот на новинарите секогаш треба да биде одмерен и неутрален, наспроти оној што нуди готови заклучоци и судови и се граничи со говорот на омраза.

Во продолжение, Комисијата за жалби утврди дека е прекршен и членот 1 од Кодексот на новинарите. Авторот наместо на социјалниот аспект на проблемот и негово институционално решавање, тежиштето во најголем дел го ставил на негативните ефекти од начинот на живеење на бездомните семејства. Изборот на фактите мора да обезбеди објективна информација и согледување на сите значајни аспекти на темата за која се говори.

Во исто време, новинарот не го испочитувал и основното правило да обезбеди „втора страна“, односно да им се даде можност на сите засегнати од новинарскиот производ да го кажат својот став, особено во случаи кога новинарот изнесува сомневања или обвинувања или кога некој е предмет на напад и критика.

Најпосле, Комисијата за жалби ги охрабрува медиумите интензивно и професионално да ги следат темите поврзани со бездомните семејства и дадат придонес во изнаоѓање начини да и се помогне на оваа социјална категорија граѓани.

Во согласност со наведеното, Комисијата одлучи како во диспозитивот.

Во работата на Комисијата учествуваа членовите Мирче Адамчевски, Мери Јордановска, Теофил Блажевски, Гоце Герасимовски и Сефер Тахири.

**Се обврзува интернет изданието на весникот Вечер, во согласност со членот 18 од Деловникот за работа на Комисијата за жалби, да ја објави оваа одлука.**

Со почит,  
Совет за етика во медиумите на Македонија

Претседател на Комисијата за жалби  
Мирче Адамчевски

